

перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів» 21.08.98 № 622 [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

7. ППВСУ Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами від 26.04.2020 № 3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02>.

Зяць Павло Олександрович
слухач магістратури 1-го курсу 101 н.г..
Навчально-наукового інституту № 3 НАВС
Науковий керівник: **Комаринська Ю.Б.**
заступник директора ННІ № 3 НАВС з
навчально-методичної та наукової роботи,
кандидат юридичних наук, доцент

КОРЕЛЯЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ТА ПРИХОВУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН

Відповідно до статті 17 Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом [1].

Інформація щодо незаконного перетинання кордону, незаконної міграції на території України щоденно лунає в засобах масової інформації. Така ситуація та неналежна увага до неї стимулює зростання транснаціональної злочинності.

У криміналістиці під способом вчинення злочину розуміється образ дій злочинця, який проявляється в певній взаємопов'язаній системі дій та прийомів підготовки, вчинення і приховування злочину. Зазвичай досягнення злочинних цілей стає можливим на основі застосування комбінацій способів, що реалізують при підготовці, вчиненні, приховуванні злочину та в інших акціях.

Не дивлячись на важливість окремого дослідження способів підготовки, вчинення та приховування злочинів, не можна забувати про взаємопов'язаність цих способів. Спосіб вчинення злочину залежить від

способу підготовки та обраного злочинцем способу приховування злочину, а останній від способу підготовки та вчинення злочину [2, с. 8-9].

Перед вчиненням злочину, особи, які збираються незаконно перетнути кордон, частіше за все, прибувають до державного кордону, оглядають місцевість та обирають маршрути руху. При цьому, зазвичай, вони віддають перевагу тій місцевості, яка менш за все контролюється прикордонниками та закритим ділянкам місцевості.

Зустрічаються випадки вчинення дій, спрямованих на незаконне переправлення осіб через кордон шляхом "перекусування" дротів сигналізаційного комплексу.

Вивчаючи кримінальні справи, закінчені провадженням дізнання, було встановлено, що найбільш характерним місцем вчинення злочину є:

- зона прикордонного контролю;
- зелена ділянка, тобто поза зоною прикордонного контролю [3].

Незаконне переправлення осіб через державний кордон може здійснюватись як на в'їзд так і на виїзд [4].

Для першого способу найбільш характерним є незаконне перетинання осіб через державний кордон на в'їзді за допомогою:

- а) дійсних паспортних документів.

Найбільше використовуються канали легального в'їзду іноземців з країн ризику для навчання (22%), службова мета (18%), туризм (18%).

Переважно службову мету поїздки використовували громадяни Ірану, В'єтнаму та Китаю, приватну - Китаю.

Більшість громадян Китаю прямує до навчальних закладів м. Києва, В'єтнаму - до м. Харкова, Індії - до міст Києва, Харкова, Одеси.

Основні маршрути, які використовуються для легального в'їзду в Україну:

-авіаційним транспортом: Пакистан - Дубаї - Київ (Бориспіль), Одеса; Пакистан - Дубаї - Стамбул - Київ (Бориспіль); Москва (Шереметьєво) - Київ (Бориспіль), Дніпропетровськ; Стамбул - Сімферополь;

-залізничним транспортом: Москва - Київ, Харків, Одеса через пункти пропуску "Конотоп" та "Харків - пасажирський".

Найбільш активними ділянками переправлення незаконних мігрантів через кордон є: в Україну - українсько-російська - 72%, українсько-білоруська -25%; з України - українсько-словацька-55%, українсько-польська - 21%, - українсько-угорська - 20%.

- б) недійсних паспортних документів, за допомогою інших осіб [5, 297].

Дуже часто через кордон України прямують особи у яких мета поїздки не співпадає цілі, або які приховуються від прикордонного контролю.

Другий спосіб є найпоширенішим способом незаконного перетину особами через державний кордон тобто поза пунктом пропуску або так званою «зеленою ділянкою». Причина полягає в тому, що щільність охорони

державного кордону значно мала, що саме спрощує перетин кордону порушниками [6, 157].

Проаналізувавши способи вчинення, зазначеного кримінального правопорушення, зрозумілим стає, що у самому способі вчинення передбачаються елементи приховування цього злочину.

Під приховуванням злочину розуміють дії, які ускладнюють встановлення не лише самої події злочину, але і його окремих обставин.

Спосіб приховування злочину як криміналістична категорія – це інтегральне поняття, в більшості випадків те, що являє собою комплекс різноманітних прийомів, що виконуються злочинцем та іншими особами.

Предметом приховування є будь-які фактичні дані, на основі яких орган дізнання, слідчий та суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винуватість особи, яка скоїла це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, тобто докази, включаючи в цей предмет і допоміжні факти, слугують засобом встановлення обставин, що складають предмет доказування по справі [2, с. 14].

Для переправлення на в'їзді в Україну та транзиту через територію України, як правило, використовуються вантажівки, вантажівки з причепами та спеціальними сховищами, автобуси із затемненими вікнами, легкові автомобілі та інші.

Вибір часу вчинення злочину переправлення осіб через державний кордон зумовлений певними закономірностями. Як правило, злочинним часом вважається темна пора доби або кінець зміни прикордонного наряду, коли йде прийом та зміна чергування, що характеризується в цей період меншою увагою прикордонників. Часто вчинення злочину переправлення осіб через державний кордон планується у погану погоду, вихідні чи у святкові, чи передсвяткові дні, саме коли потік через державний кордон дуже інтенсивний. Майже в усіх випадках організовані групи порушників використовують Україну як транзитну країну у Польщу та Словаччину [3].

Більше половини осіб, які потребують допомоги у незаконному переправленні їх через кордон складають люди, які незадоволені своїм матеріальним становищем та у віці до 30 років. Кордон намагаються перетнути великими групами.

Характерними особами, які перетинають державний кордон є особи, які прямують із країн ризику, тобто країн, де загострені такі обставини, як політична, економічна, військова, соціальна.

Виходячи із аналізу матеріалів кримінальних проваджень, можна зробити висновок, що особа організатора незаконного переправлення у першу чергу характеризується стійкими міжнародними зв'язками із злочинцями суміжних з Україною держав, а також країн потенційних постачальників нелегальних мігрантів. Особа організатора володіє тісними зв'язками із представниками прикордонної служби України, Служби безпеки,

прокуратури, суду та добре ознайомлена із законодавством України. В основному, ці зв'язки характеризуються матеріальною зацікавленістю. Дана особа добре ознайомлена із системою та порядком охорони державного кордону. Досить часто злочинний бізнес даних осіб не зводиться лише до переправки нелегальних мігрантів.

Яскравим прикладом є ситуація, яка склалася нещодавно. Прикордонники Могилів-Подільського загону затримали громадянина Молдови, який незаконно перетнув українсько-молдовський кордон, перепливши через Дністер .

Інформацію про те, що невідома особа з суміжної сторони пливе у напрямку українського берега, прикордонники отримали від своїх колег з прикордонної поліції Республіки Молдова. Одразу до вказаного місця прибув прикордонний наряд, який і затримав порушника. Плавцем-екстремалом виявився 20-річний молдованин. Чоловік пояснив що до такого вчинку його підштовхнули сімейні негаразди, тому він кинувся у крижану воду річки Дністер та перебрався на український берег [6].

Отже, незаконне переправлення осіб через державний кордон здійснюється у конкретних умовах часу, місця, обстановки, виходячи з дій та поведінки осіб, залучених до його сфери та під впливом інших чинників. Така складна система взаємопов'язаних елементів складає ту конкретну обстановку, у якій працює слідчий і у криміналістиці називається слідчою ситуацією. Відповідно до неї, висуваються версії, здійснюється організація і планування розслідування в цілому, і проведення слідчих (розшукових) дій зокрема [7]. Обираючи той чи інший спосіб вчинення такого кримінального правопорушення як незаконного переправлення особи через державний кордон, злочинці продумують відповідний спосіб приховування злочину, спираючись на доступні йому можливості, навички, місце вчинення злочину, характеристики особи, яку переправляють, навіть її анатомічні дані. Тому слідчий, отримавши інформацію стосовно будь якого елементи способу приховування злочину поступово виявить і спосіб вчинення і навпаки, і як наслідок особу злочинця і всю необхідну доказову інформацію.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : закон України від 8 червня 1996 р. № 254к/96// Відомості Верховної Ради України. -. 1996. - №30. Ст. 2. [Електронний ресурс] – Режим доступу - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>
2. Комаринська Ю.Б. Розслідування навмисних вбивств, замаскованих під нещасний випадок або самогубство на залізничному транспорті [текст] : навчальний посібник / Ю.Б. Комаринська, О.І. Галаган. – К : «Центр учбової літератури», 2013. – 124 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу - http://diplomvkarmane.org.ua/media/diplom/files/pages/rozslid_vbyvstv_Komarin_ska.pdf.

3. Панасюк В.В. Способи вчинення незаконного переправлення осіб через державний кордон. [Електронний ресурс] – Режим доступу - http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/14427/1/%D0%90%D0%9A%D0%A2%D0%A3%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%86%20%D0%9F%D0%98%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%92%D0%94%D0%9E%D0%A1%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%90%D0%9B%D0%95%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%94%D0%86%D0%AF%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%2025_04_2019_p119-122.pdf.

4. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III : Відомості Верховної Ради України - 2001. – Ст. 332. [Електронний ресурс] – Режим доступу - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

5. Капітанчук Л.Ю. Використання спеціальних знань при розслідуванні незаконного переправлення осіб через державний кордон України / Капітанчук Л.Ю., Кравчук О.В., Літвін Ю.І. – 2016. – с. 297-306.

6. Клібанчук А.П. Криміналістичне дослідження способів незаконного перетину державного кордону України / Клібанчук А.П. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – с. 157-160.

7. Кузьменко О.В. Основні проблеми нелегальної міграції в Україні / Кузьменко О.В. / Науковий журнал / - 2014 р. [Елетронний ресурс] – Режим доступу - <http://inter.criminology.onua.edu.ua/?p=1269>.

Когут Єлизавета Олександрівна,
Курсант 3-го курсу ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: **Вакулик О.О.,**
доцент кафедри криміналістики та
судової медицини, кандидат юридичних
наук, доцент

ТАКТИЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗГВАЛТУВАНЬ

На сьогодні одним її найбільш ефективних тактичних засобів розслідування та профілактики кримінальних правопорушень є цілеспрямоване планування та проведення тактичних операцій для вирішення окремого тактичного завдання розслідування. Тактичні операції характеризуються вибірковістю і ситуаційною обумовленістю та виконуються за єдиним планом і задумом під керівництвом суб'єкта розслідування.

Особливого значення, на наш погляд, цілеспрямоване та кваліфіковане проведення тактичних операцій набуває при розслідуванні такого виду кримінальних правопорушень як зґвалтування, зважаючи на ступінь їх суспільної небезпеки.